

Chương V

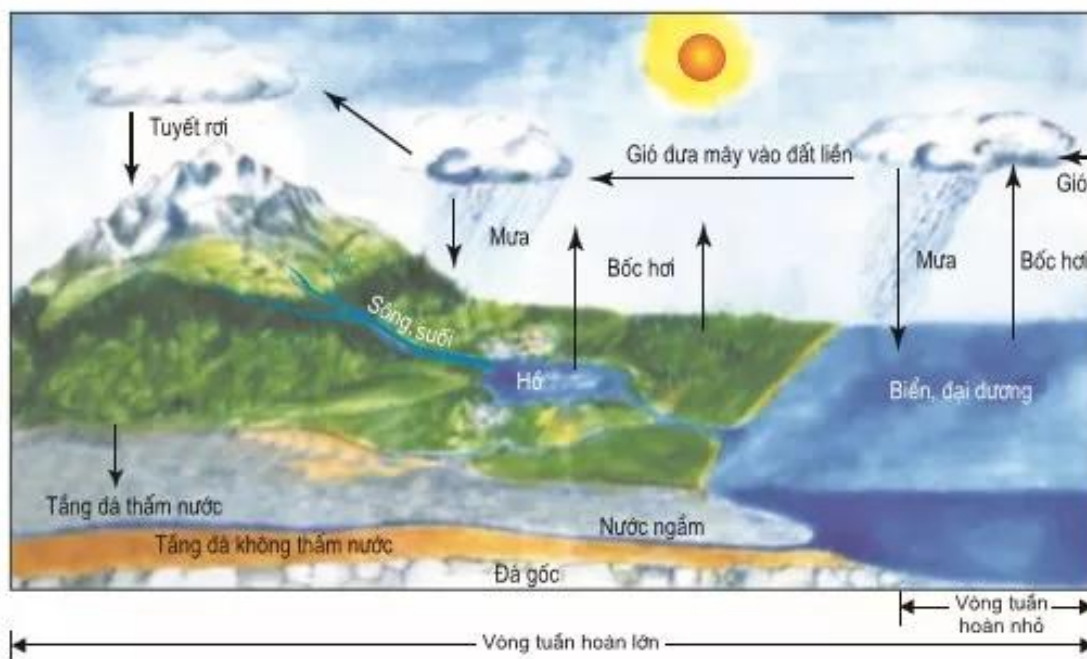
THỦY QUYỂN

Bài 19 THỦY QUYỂN. TUẦN HOÀN CỦA NƯỚC TRÊN TRÁI ĐẤT. NƯỚC NGẦM. HỒ

I - THỦY QUYỂN

Thủy quyển là lớp nước trên Trái Đất, bao gồm nước trong các biển, các đại dương, nước trên lục địa và hơi nước trong khí quyển.

II - TUẦN HOÀN CỦA NƯỚC TRÊN TRÁI ĐẤT

Hình 19.1 - Sơ đồ tuần hoàn của nước

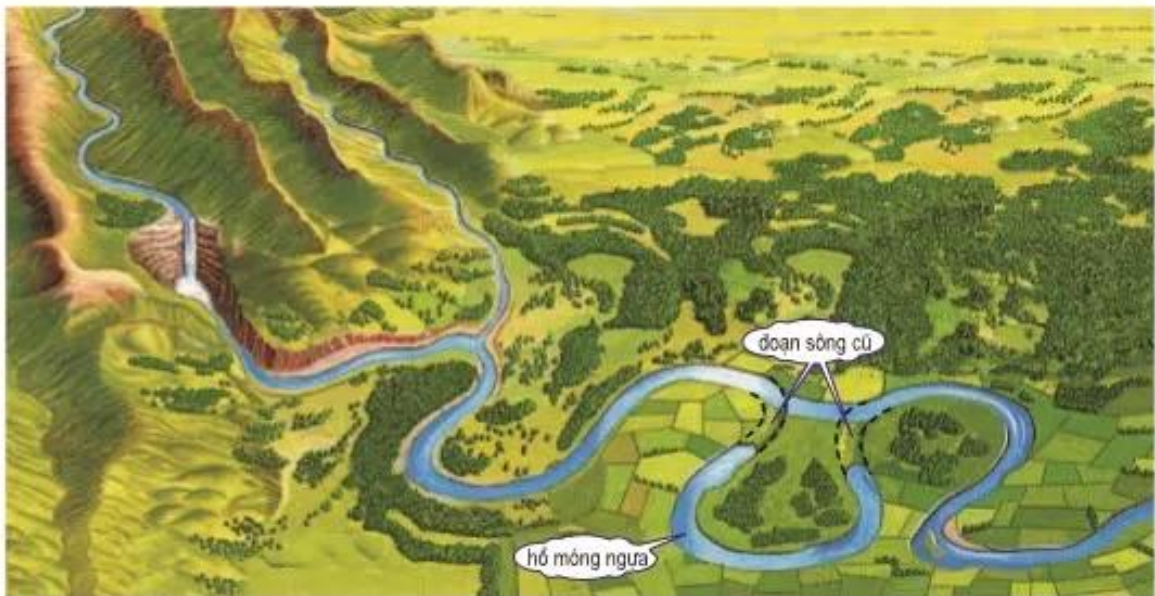
■ Dựa vào hình 19.1, trình bày vòng tuần hoàn nhỏ và vòng tuần hoàn lớn của nước trên Trái Đất.

III - NƯỚC NGẦM

- Trên lục địa, lượng nước ngầm nhiều hơn tất cả nước sông, hồ, đầm và băng tuyết cộng lại. Tuyệt đại bộ phận nước ngầm là do nước trên bề mặt đất thấm xuống.
 - Lượng nước ngầm phụ thuộc vào :
 - + Nguồn cung cấp nước (nước mưa, nước băng, tuyết tan...) và lượng bốc hơi nhiều hay ít.
 - + Địa hình : mặt đất dốc, nước mưa chảy đi nhanh nên thấm ít ; mặt đất bằng phẳng, nước thấm nhiều.
 - + Cấu tạo của đất đá : nếu kích thước các hạt đất đá lớn sẽ tạo thành khe hở rộng, nước thấm nhiều ; ngược lại, hạt nhỏ tạo khe hở nhỏ, nước thấm ít.
 - + Lớp phủ thực vật : ở nơi cây cỏ nhiều, nước theo thân cây và rễ cây thấm xuống nhiều hơn ở vùng ít cây cối.
- Nước ngầm không chỉ phục vụ sinh hoạt của con người mà còn là nguồn cung cấp nước cho sản xuất nông nghiệp và công nghiệp.

IV - HỒ

- Hồ có nhiều nguồn gốc hình thành khác nhau.
 - + Dựa vào nguồn gốc hình thành người ta chia ra :
 - Hồ hình thành từ một khúc uốn của sông, gọi là hồ móng ngựa, như Hồ Tây ở Hà Nội.

Hình 19.2 - Quá trình đổi dòng sông tạo thành hồ móng ngựa

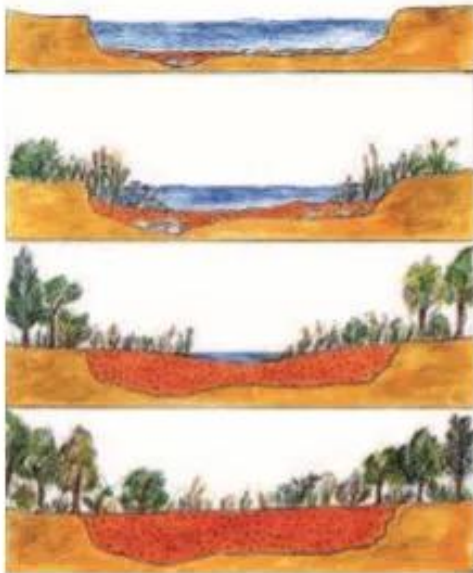
Hố được hình thành do băng hà di chuyển qua, bào mòn mặt đất, đào sâu những chỗ đất, đá mềm, để lại những vùng nước lớn gọi là hố băng hà, như các hố ở Phần Lan, Ca-na-đa...

Ở những nơi trũng trong miền núi, nước tụ lại trước khi chảy ra sông cũng thành hố. Có khi hố hình thành ở miệng núi lửa, gọi là hố miệng núi lửa.

Hố hình thành do những vụ sụt đất như các hố ở Đông châu Phi, gọi là hố kiến tạo.

Ở các hoang mạc, gió tạo thành các cồn cát cao, chân cồn cát một số nơi trũng, nước tụ lại thành hố ; các hố dạng này thường nông.

+ Dựa vào tính chất của nước, người ta chia ra hai loại hố : hố nước ngọt và hố nước mặn.

Hình 19.3 - Quá trình hố cạn dần và biến thành đầm lầy

Hố nước ngọt là loại hố thường gặp. Hố nước mặn ít gặp hơn, có thể là di tích của biển, đại dương bị cô lập giữa lục địa, cũng có thể trước đây là hố nước ngọt, nhưng vì khí hậu khô hạn nên nước hố cạn dần và tỉ lệ muối khoáng trong nước tăng lên...

– Trong quá trình phát triển, hố sẽ cạn dần và biến thành đầm lầy.

Các hố cạn dần do những nguyên nhân chính sau :

+ Ở miền khí hậu khô (ít mưa), nước hố bốc hơi nhiều và cạn dần.

+ Hố có sông chảy ra, sông càng đào lòng sâu thì càng rút bớt nước của hố.

+ Hố có sông chảy vào, phù sa của sông sẽ lắng đọng và lấp dần đáy hố.

Giai đoạn cuối, đáy hố bị lấp nông dần, thực vật phát triển, hố trở thành đầm lầy.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Dựa vào hình 19.1, chứng minh : Nước trên Trái Đất tuần hoàn theo vòng khép kín.
2. Vì sao nước ngầm ngày càng giữ vai trò quan trọng trong đời sống của xã hội loài người ?
3. Nêu một số dẫn chứng cụ thể cho thấy hố có nhiều nguồn gốc hình thành khác nhau.